ГИМНАЗИЈА "БРАНКО РАДИЧЕВИЋ" СТАРА ПАЗОВА

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: српски језик и књижевност

ЦИЉ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ПРЕДМЕТА:

- Унапређивање језичке и функционалне писмености;
- Стицање и неговање језичке и књижевне културе;
- Оспособљавање за тумачење и вредновање књижевних дела;
- Афирмисање и прихватање вредности хуманистичког образовања и васпитања ученика;
- Развијање личног, националног и културног идентитета, љубави према матерњем језику, традицији и култури српског народа и других народа и етничких заједница.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА:

- Ученик има знања из области српског језика и српске и светске књижевности.
- Влада усменом и писаном комуникацијом: говори и пише поштујући књижевнојезичку норму, уобличава логичан и стилски складан говорени и писани текст, разуме и критички промишља оно што прочита, има развијен речник.
- Чита, доживљава и тумачи књижевно дело; користи читање да боље разуме себе и друге и свет око себе;
- Прочитао је најважнија књижевна дела из националне и светске културне баштине.
- Има навику и потребу да развија говорну и читалачку културу, како ради сопственог усавршавања тако и ради очувања и богаћења националне културе.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ:

ЈЕЗИК

Основни ниво:

Има основна знања о томе шта је језик уопште и које функције има; поштује свој језик и поштује друге језике. Зна основне податке о дијалектима српског језика и о дијалекатској основи књижевног језика; подједнако цени екавски и ијекавски изговор као равноправне изговоре српског књижевног језика; има основна знања о развоју књижевног језика, писма и правописа код Срба. Има основна знања о гласовима српског језика; познаје врсте и подврсте речи, примењује језичку норму у вези са облицима речи и у вези са њиховим грађењем; правилно склапа реченицу и уме да анализира реченице грађене по основним моделима. Има основна знања о значењу речи; познаје најважније речнике српског језика и уме да се њима користи. Уме да износи властите ставове говорећи јасно и течно, поштујући књижевнојезичку норму и правила учтивости; има културу слушања туђег излагања. Овладао је складним писањем једноставнијих форми и основних жанрова (писмо, биографија, молба, жалба, захтев, ПП презентација и сл.), користећи компетентно оба писма, дајући предност ћирилици и примењујући основна правила језичке норме. На крају школовања саставља матурски рад поштујући правила израде стручног рада.

Средњи ниво :

Има шира знања о језику уопште и основна знања о језицима у свету, њиховој међусобној сродности и типовима. Зна основне особине дијалеката српског језика и основна правила екавског и ијекавског изговора. Има шира знања о гласовима српског језика; зна правила о наглашавању речи и разликује књижевни од некњижевног акцента; има шира знања о врстама и подврстама речи, њиховим облицима и начинима њиховог грађења; познаје врсте реченица и анализира реченице грађене по различитим моделима. Има богат речник и уме да употреби одговарајућу реч у складу са приликом; усмерен је ка богаћењу сопственог речника. Изражајно чита и негује сопствени говор. Саставља сложеније писане текстове о различитим темама поштујући језичку норму. Користи стручну литературу и пише складно извештај и реферат.

Напредни ниво:

Има детаљнија знања о језику уопште и детаљнија знања о граматици српског језика (акцентима, саставу речи, значењу падежа и глаголских облика, структури реченице); познаје структуру речничког чланка. Говори о одабраним темама као вешт говорник; пажљиво слуша и процењује вербалну и невербалну реакцију свог саговорника и томе прилагођава свој говор. Складно пише есеј, стручни текст и новински чланак доследно примењујући књижевнојезичку норму.

КЊИЖЕВНОСТ

Основни ниво:

Редовно чита књижевна дела из обавезног школског програма, зна значајне представнике и дела из светске и српске књижевности. Укратко описује своја осећања и доживљај књижевног или другог уметничког дела. Уочава и наводи основне поетичке, естетске и структурне особине књижевног и неуметничког текста погодног за обраду градива из језика и књижевности; уме да их именује и илуструје. Разуме књижевни и неуметнички текст: препознаје њихову сврху, издваја главне идеје текста; прати развој одређене идеје у тексту; наводи примере из текста и цитира део/ делове да би анализирао текст или поткрепио сопствену аргументацију; резимира и парафразира делове текста и текст у целини. Издвојене проблеме анализира у основним слојевима значења. Основне књижевне термине доводи у функционалну везу са примерима из књижевног текста. Разуме зашто је читање важно за формирање и унапређивање своје личности, богаћење лексичког фонда. Развија своје читалачке способности. Разуме значај књижевности за формирање језичког, литерарног, културног и националног идентитета. Схвата значај очувања књижевне баштине и књижевне културе.

Средњи ниво:

Тумачи књижевна дела из обавезног школског програма и поседује основна знања о књижевноисторијском и поетичком контексту који та дела одређује. Самостално уочава и анализира значењске и стилске аспекте књижевног дела и уме да аргументује своје ставове на основу примарног

текста. Разуме и описује функцију језика у стваралачком процесу. У тумачењу књижевног дела примењује адекватне методе и гледишта усклађена са методологијом науке о књижевности. Познаје књижевнонаучне, естетске и лингвистичке чињенице и уважава их приликом обраде појединачних дела, стилских епоха и праваца у развоју српске и светске књижевности. На истраживачки и стваралачки начин стиче знања и читалачке вештине, који су у функцији проучавања различитих књижевних дела и жанрова и развијања литерарног, језичког, културног и националног идентитета. Има изграђене читалачке навике и читалачки укус својствен културном и образованом човеку. Примењује сложене стратегије читања. Мења аналитичке приступе за које оцени да нису сврсисходни. Процењује колико одређене структурне, језичке, стилске и значењске одлике текста утичу на његово разумевање.

Напредни ниво:

Анализира поетичке, естетске и структурне одлике књижевног текста. Поуздано позиционира књижевни текст у књижевнотеоријски и књижевноисторијски контекст. Примењује одговарајуће поступке тумачења адекватне књижевном делу и њима сагласну терминологију. Користи више метода и гледишта и компаративни приступ да употпуни своје разумевање и критички суд о књижевном делу. Самостално уочава и тумачи проблеме у књижевном делу и своје ставове уме да аргументује на основу примарног текста и литерарно-филолошког контекста. Критички повезује примарнитекст са самостално изабраном секундарном литературом. Самостално одабира дела за читање према одређеном критеријуму, даје предлоге за читање и образлаже их. Познаје и примењује начине/стратегије читања усаглашене са типом текста (књижевним и неуметничким) и са жанром књижевног дела. Разуме улогу читања у сопственом развоју, али и у развоју друштва. Има развијену, критичку свест о својим читалачким способностима.

ИСХОДИ	Ред. Бр. теме	ТЕМА	Бр. часова	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА
– разликује основна значења и функције падежа; – разликује све типове независних предикатских реченица и препозна специјалне независне реченице; – разликује напоредне односе међу речима, синтагмама и реченицама; – препозна различите врсте зависних реченица; – правилно употреби и препозна значења личних глаголских облика; – препозна у тексту и наведе особине књижевноуметничког и научног стила; – процени поузданост података које преузима са интернета при писању текста научним стилом; – покаже основна општелингвистичка знања о еволуцији језика и сродности између неких језика;	1.	**ЈЕЗИК** (Синтакса, Стилистика, Општа лингвистика)	30	Компетенције за учење, комуникацију и сарадњу; Естетска компетенција; Дигиталну компетенцију; Компетенција за рад са подацима; Компетенција за учешће у демократском друштву и здрав живот;	2СЈК.1.1.1. 2СЈК.1.1.2. 2СЈК.1.1.3. 2СЈК.1.1.4. 2СЈК.1.1.5. 2СЈК.1.1.6 2СЈК.2.1.1. 2СЈК.2.1.2. 2СЈК.2.1.3. 2СЈК.2.1.4. 2СЈК.2.1.5. 2СЈК.2.1.6. 2СЈК.3.1.1. 2СЈК.3.1.2. 2СЈК.3.1.3. 2СЈК.3.1.4. 2СЈК.3.1.5.
– утврди тематске, идејне, језичке, композиционе и жанровске особине књижевног текста; – протумачи књижевни текст стављајући га у одговарајући културноисторијски контекст; – користи књижевнотеоријске термине у тумачењу књижевног дела; – постави проблемско питање у вези са књижевноуметничким делом, износи суд о њему и аргументује свој суд; – повеже одређене теорије (егзистенцијализам, теорија рецепције/отвореног дела) са књижевноуметничким текстом; – препозна интертекстуалност; – самостално бира књижевна дела изван програма ослањајући се на стечена знања и усвојене вредности; – повеже историјске, религијске, политичке теме у делима која обрађује са изградњом или преиспитивањем националног идентитета у	2.	**КЊИЖЕВНОСТ** (Послератна и савремена књижевност, Дијалог књижевних епоха)	77	Компетенције за учење, комуникацију и сарадњу; Естетска компетенција; Дигиталну компетенцију; Компетенција за рад са подацима; Компетенција за учешће у демократском друштву и здрав живот;	2СЈК.1.2.1. 2СЈК.1.2.2. 2СЈК.1.2.3. 2СЈК.1.2.4. 2СЈК.1.2.5. 2СЈК.1.2.6. 2СЈК.1.2.7. 2СЈК.1.2.8. 2СЈК.1.2.9. 2СЈК.2.2.1 2СЈК.2.2.2. 2СЈК.2.2.3. 2СЈК.2.2.4. 2СЈК.2.2.5. 2СЈК.2.2.6. 2СЈК.2.2.7. 2СЈК.2.2.8. 2СЈК.2.2.9. 2СЈК.3.2.1. 2СЈК.3.2.2.

њима; – расправља о елементима родне осетљивости у делима која обрађује;					2СЈК.3.2.3. 2СЈК.3.2.4. 2СЈК.3.2.5. 2СЈК.3.2.6. 2СЈК.3.2.7. 2СЈК.3.2.8. 2СЈК.3.2.9.
– правилно користи знаке интерпункције (тачку, запету, тачку са запетом, упитник, узвичник, две тачке, три тачке, црту, заграду, наводнике); – говори јавно и пред већим аудиторијумом о темама из језика, књижевности и културе; – напише састав на тему из језика и књижевности, уважавајући начела правописа и језичке норме.	3.	**ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА** (Правопис, Усмено и писано изражавање)	25	Компетенције за учење, комуникацију и сарадњу; Естетска компетенција; Дигиталну компетенцију; Компетенција за рад са подацима; Компетенција за учешће у демократском друштву и здрав живот;	2СЈК.1.3.1. 2СЈК.1.3.2. 2СЈК.1.3.3. 2СЈК.1.3.4. 2СЈК.1.3.5. 2СЈК.1.3.6. 2СЈК.1.3.7. 2СЈК.1.3.8. 2СЈК.2.3.1. 2СЈК.2.3.2. 2СЈК.2.3.3. 2СЈК.2.3.4. 2СЈК.2.3.5. 2СЈК.2.3.6. 2СЈК.3.3.1. 2СЈК.3.3.2. 2СЈК.3.3.3 2СЈК.3.3.4. 2СЈК.3.3.5. 2СЈК.3.3.6. 2СЈК.3.3.7.